

Vraagsturing is de reddingsboei van de aangespoelde kustsenioren

2011/38
15 | 06 | 2011

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Brieuc Van Damme
Fellow

Onze senioren zijn niet gelijk over het koninkrijk verspreid. Zo kampt de Belgische kust met een dubbele vergrijzing, bleek onlangs uit een studie van de Vlaamse overheid. Zoals bijna overal in de ontwikkelde wereld veroudert onze bevolking, en daarenboven verhuizen veel ouderen van het binnenland naar de kust. Zee en zon kunnen doorslaggevende argumenten zijn wanneer mensen veel tijd te besteden hebben. De queeste naar dat permanente vakantiegevoel leidde heel wat Noord-Europese senioren naar Spanje en Portugal. Men schat trouwens dat zo'n kleine 40 000 Belgische ouderen momenteel in het buitenland vertoeven.

Veel meer dan vroeger willen ouderen ten volle van hun oude dag genieten. Velen onder hen zijn alleen officieel oud, maar in feite nog zeer actieve en levenslustige 'medioren'. Deze producten van de jaren '60 zijn onafhankelijker en rebelser ook. In de relatief jonge kustgemeente Bredene kwamen diverse klachten binnen over 'hangbejaarden' op de bankenrij aan het Duinenplein bij Blote Betsy. Ze laten er hun bierblikjes en afval slingeren, en plassen gebeurt om het hoekje in de fietsrekken.

Tegenover deze veranderde so

cialiteit staat een institutioneel kader dat jammer genoeg ook een product uit de jaren '60 lijkt te zijn. Het is daarom niet aangepast aan de nieuwe realiteit van de hedendaagse ouderen, en wel om twee redenen. Ten eerste wensen de babyboomers de instrumenten om hun oude dag te beheren en te organiseren zelf in handen te krijgen, en daar hoort het budget voor zorgafspraken bij. In tegenstelling tot veel andere ontwikkelde landen kunnen Belgische senioren geen persoonlijk zorgbudget aanvragen. Kunnen onze bejaarden misschien minder goed met centen omgaan,

of is ons beleid paternalistischer?

Ten tweede is de ouderenzorginfrastructuur aan de kust niet aangepast om die dubbele golf senioren op te vangen. Wanneer aangespoelde kustsenioren vandaag veel zorg behoeven, keren ze vaak binnenlands terug naar huis, onder meer omdat het aantal rusthuisbedden in de kustgemeenten ontoereikend is. De kustburgemeesters willen wel investeren in meer capaciteit, maar hangen daarvoor af van een centraal gestuurde programmatienorm die per arrondissement op basis van een demografische inschatting van de ouderenzorgbehoeftes vijf jaar later wordt berekend. Een puur aanbodgestuurd systeem dus. De ramingen en programmatienormen houden weliswaar onvoldoende rekening met grijze migratiestromen. Dit leidt tot de situatie waarbij bepaalde gemeenten tegen de norm aanzitten, terwijl anderen de capaciteit niet kunnen realiseren.

Programmatienormen zijn destijds uitgevonden om mogelijke capaciteitsuitbreidingen voldoende op voorhand te kunnen inplannen en tegelijkertijd de controle en het overzicht over het budget te behouden. Maar door ouderenzorg nog steeds vanuit een aanbodgestuurde logica te financieren miskennen we twee essentiële kenmerken van de senioren 2.0.

Babyboomers wensen meer budgettaire en geografische vrijheid in de organisatie van hun zorg. In het huidige systeem gaan de ouderen naar voorzieningen waar nog plaats is, of komen op een wachtlijst terecht. Een vraaggestuurd systeem, waarbij het geld de gebruiker volgt, slaagt daarentegen beter in het opvangen van vraagevoluties. Het is de taak van de beleidsmakers om de organisatorische en wettelijke hefboomen zo te ontwerpen dat de zorg zo veel mogelijk naar de oudere komt, in plaats van omgekeerd. Het is toch veel evidentier de zorg te verplaatsen en niet de bejaarde? Kortom, vraagsturing is geen toverstokoplossing, maar moet het instrument worden van een zorgverlening die uitgaat van de zorggebruiker zelf, en niet langer van de zorgverlenende organisatie. Infrastructuur zal er uiteindelijk altijd moeten zijn. Vraagsturing laat in het voorzien van die infrastructuur meer maatwerk toe dan een rigide planning.

Uit het buitenland blijkt dat de gebruikerstevredenheid van persoonlijke budgethouders hoger ligt en de zorg nauwer aansluit bij de behoeftes. In Nederland is het systeem razend populair. In 2008 maakten ongeveer 90 000 mensen, of 14% van de rechthebbenden, gebruik van een persoonsgebonden budget. Men verwacht dat het aantal dit

jaar zal toenemen tot 190 000. Dankzij de dynamiek van een vraaggestuurd systeem zagen daarenboven nieuwe initiatieven en diensten het licht, en werden sociale ondernemers aangetrokken. Tenslotte verwachten economen dat de kwaliteit van de dienstverlening stijgt, terwijl de prijs zakt. Met vraagsturing zullen dus niet alleen de aangespoelde kustsenioren geholpen worden.

*‘Ouderdom is geen schipbreuk’,
zegt Claude Olivenstein, ‘het is
een andere manier van varen’.*

Brieuc Van Damme

Fellow Itinera Institute, gastdocent Universiteit Antwerpen en auteur van het boek “Het grijze goud. Hoe de babyboomers van ouderenzorg een succesverhaal kunnen maken.” Roularta Books 2010.

*Verschenen als opiniestuk in De Huisarts
van 09/06/2011*

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming.